

Liidetud kohtuasjad 142/84 ja 156/84

[...]

Konkurents – Kaebuse esitajate õigused – Osalus konkureerivas äriühingus

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

17. november 1987*

Liidetud kohtuasjades 142/84 ja 156/84,

British American Tobacco Company Ltd, London, esindajad: P. V. F. Bos, varem Amsterdam, käesoleval ajal Rotterdam; Nolst Trenité, Brüssel, keda volitas advokaadibüroo Coudert Brothers, New York, esindusega Brüsselis; kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o J. Loesch, 2 rue Goethe,

ja

R. J. Reynolds Industries, Inc., Winston Salem, Põhja-Carolina, Ameerika Ühendriigid, esindaja: juhatuse aseesimees Joseph F. Abely jr, keda esindavad J. F. Lever, *QC*, ja R. J. Buxton, *QC*, Gray's Inn Chambers, Gray's Inn, London, keda volitasid A. J. C. Paines ja M. J. Reynolds advokaadibüroost Allen & Overy, London ja Brüssel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o J. Loesch, 2 rue Goethe,

hagejad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: komisjoni õigusnõunik A. McClellan ja komisjoni õigustalituse ametnik K. Banks, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o komisjoni õigustalituse ametnik G. Kremlis, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

kostja,

keda toetavad:

Philip Morris Incorporated, New York, esindajad: M. Siragusa, Rooma, ja M. Waelbroeck, Brüssel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, c/o E. Arendt, Centre Louvigny, 34 B rue Philippe II,

ja

---

* Kohtumenetluse keel: inglise.

Rembrandt Group Limited, Stellenbosch, Lõuna-Aafrika Vabariik, esindajad: C. Bellamy ja K. B. Parker, Gray's Inn, London, keda volitas *solicitor* Malcolm G. C. Nicholson, Slaughter & May, London, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis, advokaadibüroo Elvinger & Hoss, 15 Cöte d'Eich,

menetlusse astujad,

mille esemeks on nõue tunnistada õigustühiseks komisjoni 22. märtsi 1984. aasta kirjades nr SG(84) D/3946 sisalduvad otsused asjade nr IV/30.342 ja IV/30.926 kohta, millega jäeti rahuldamata hagejate poolt nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17/62 (EÜT 13, 21.2.1962, lk 204; EÜT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 3 lõike 2 alusel esitatud taotlused ja milles teatati, et teatavad menetlusse astujate vahel sõlmitud lepingud ei ole vastuolus EMÜ asutamislepingu artiklitega 85 ja 86,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja esimees O. Due, kohtunikud G. C. Rodríguez Iglesias, T. Koopmans, K. Bahlmann ja C. Kakouris,

kohtujurist: G. F. Mancini,

kohtusekretär: ametnik B. Pastor,

arvestades 12. novembril 1986 toimunud suulise arutelu järel täiendatud kohtuistungil ettekannet,

olles kuulanud 17. märtsi 1987. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

1. Vastavalt 4. juunil 1984 ja 20. juunil 1984 Euroopa Kohtu kantseleisse esitatud hagiavaldustega algatasid British American Tobacco Company Ltd, mille peakontor asub Londonis, ja R. J. Reynolds Industries Inc., asukohaga Winston Salem, Põhja-Carolina, Ameerika Ühendriigid, EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel kaks hagimenetlust, mille esemeks on nõue tunnistada õigustühiseks komisjoni 22. märtsi 1984. aasta kirjades nr SG(84) D/3946 sisalduvad otsused asjade nr IV/30.342 ja IV/30.926 kohta, millega jäeti rahuldamata hagejate poolt nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17/62 (EÜT 13, 21.2.1962, lk 204; EÜT eriväljaanne 08/01, lk 3) artikli 3 lõike 2 alusel esitatud taotlused ning milles teatati, et teatud lepingud, mille sõlmisid Philip Morris Incorporated (edaspidi "Philip Morris"), New York, ja Rembrandt Group Limited (edaspidi "Rembrandt"), Stellenbosch, Lõuna-Aafrika Vabariik, ei ole vastuolus EMÜ asutamislepingu artiklitega 85 ja 86. Lisaks taotleavad hagejad, et Euroopa Kohus kohustaks komisjoni muutma oma seisukohta nimetatud taotluste suhtes, et täita Euroopa Kohtu otsust.

2. Philip Morris'e ja Rembrandt'i taotlused astuda komisjoni nõuete toetuseks menetlusse rahuldati Euroopa Kohtu 28. novembri 1984. aasta määrustega. Oma 26. septembri 1984. aasta määrusega liitis Euroopa Kohus kõnealused kohtuasjad suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise eesmärgil.

3. Hagejate poolt määruse nr 17/62 artikli 3 lõike 2 alusel esitatud taotlused olid suunatud Philip Morris'e ja Rembrandt'i vahel sõlmitud lepingute vastu, mille alusel Philip Morris ostis Rembrandt'ilt 350 miljoni USA dollari eest 50% aktsiatest Rembrandt'i täistütärühingus Rothmans Tobacco (Holdings) Ltd (edaspidi "Rothmans Holdings"), mis on valdusühing ja millele kuulub piisavalt suur osalus ühenduse turul, eriti Beneluxi riikides olulise sigaretti tootva äriühingu Rothmans International Plc (edaspidi "Rothmans International") aktsiakapitalis, et omada viimase üle valitsevat mõju. Nende lepingutega seoses omandas Philip Morris 21,9%-lise kaudse osaluse oma konkurendi Rothmans International kasumis.

4. Kõnealused lepingud (edaspidi "1981. aasta lepingud") sisaldasid ka tingimusi, mille eesmärk oli säilitada lepinguosaliste vaheline tasakaal seoses nende otsuste ja kaudsete osalustega äriühingus Rothmans International ning millega nähti ette mõlema lepinguosalise eelisostuõigus puhuks, kui teine lepinguosaline kavatses võõrandada oma osaluse äriühingus Rothmans Holdings.

5. Juhtimise osas anti 1981. aasta lepingutega kummalegi lepinguosalisele õigus nimetada ametisse võrdse arvul Rothmans Holdings'i juhatuse liikmeid. Lepingutes sätestati, et Rembrandt'il säilivad need juhtimisfunktsioonid, mida ta seni Rothmans International'i äritegevusega seoses oli täitnud, ja et Philip Morris'ele ei avaldata konkurentsi seisukohalt olulist teavet. Samas nähti 1981. aasta lepingutes ette Philip Morris'e ja Rothmans International'i vaheline koostöö sellistes valdkondades nagu ühine turustamine ja tootmine, tehniline oskusteave, teadusuuringud jms.

6. Muu hulgas hagejate poolt esitatud kaebustega seoses edastas komisjon Philip Morris'ele ja Rembrandt'ile vastuväiteteatise, milles osutas, et 1981. aasta lepingud on vastuolus asutamislepingu artiklitega 85 ja 86. Pärast komisjoniga peetud läbirääkimisi asendasid Philip Morris ja Rembrandt need lepingud uute lepingutega, et kõrvaldada komisjoni vastuväidete põhjus. Vaidlusalused komisjoni otsused käsitlevad nimelt neid uusi lepinguid (edaspidi "1984. aasta lepingud"); komisjon ei pidanud vajalikuks teha otsust esialgsete 1981. aasta lepingute kohta, kuna need tühistati ja asendati 1984. aasta lepingutega.

7. 1984. aasta lepingute alusel loobus Philip Morris oma osalusest Rothmans Holdings'is, ent omandas otsese osaluse Rothmans International'i aktsiakapitalis. Philip Morris'e poolt omandatud osaluse suurus on 30,8%, ent vastab ainult 24,9%-le hääleõigustest, samas kui Rembrandt'i osalusele, mis samuti moodustab 30,8%, vastab 43,6% hääleõigustest.

8. Nagu ka 1981. aasta lepingutes, nähti uutes lepingutes ette kummagi lepinguosalise eelisostuõigus puhuks, kui teine lepinguosaline otsustab oma osaluse võõrandada. Lisaks sätestati 1984. aasta lepingutes, et oma osaluse võõrandamisel kolmandatele isikutele peab lepinguosaline võõrandama oma osaluse tervikuna ja kas ainult ühele sõltumatule ostjale

või korraga vähemalt kümnele sõltumatule ostjale. Kui Rembrandt võõrandab oma osaluse ainult ühele ostjale, peab see ostja tegema samasuguse pakkumise Philip Morris'e osaluse ostmiseks. Juhuks, kui emb-kumb lepinguosaline võõrandab oma osaluse, nähti 1984. aasta lepingutes ette võimalus hääleõiguste võrdseks jagamiseks Rothmans International'is.

9. Seoses 1984. aasta lepingutega võtsid lepinguosalisel enesele komisjoni ees mitmesuguseid kohustusi. Nende kohustuste eesmärk on ennekõike tagada, et Philip Morris ei oleks esindatud Rothmans International'i juhtorganites ja et Philip Morris'ele ei avaldataks sellist Rothmans International'i kontserni puudutavat teavet, mis võiks mõjutada Philip Morris'e kontserni käitumist nende kahe kontserni vahelises konkurentsisuhtes ühenduses. Lisaks kohustus Philip Morris teavitama komisjoni kõnealuste lepingute kõikidest muudatustest ja talle Rothmans International'is kuuluva osaluse igasugustest suurenemistest, aga ka kõikidest muudest asjaoludest, mille tõttu Philip Morris omandaks vähemalt 25% hääleõigustest Rothmans International'is. Kahel viimatinimetatud juhul on komisjonil õigus nõuda Rothmans International'i ja Philip Morris'e huvide eraldamist, et säilitada *status quo* kolme kuu jooksul, mille jooksul komisjon võib otsustada, kas ja milliseid lisameetmeid tuleks rakendada.

10. Menetluse täpsemad faktilised asjaolud, menetluse käik ning hagejate, komisjoni ja menetlusse astujate väited ja argumendid on toodud kohtuistungis ettekandes ning neid mainitakse ja käsitletakse käesolevas otsuses edaspidi ainult niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

I – Vastuvõetavus

11. Rembrandt kui üks menetlusse astujatest väidab, et hagrid on vastuvõetamatud, kuna komisjoni 22. märtsi 1984. aasta kirjade näol ei ole tegemist otsustega asutamislepingu artikli 173 teise lõigu tähenduses ning et need kirjad ei puuduta hagejaid selle artikli tähenduses otseselt ja isiklikult. Komisjon väidab omalt poolt, et hagrid tuleks tunnistada vastuvõetamatuks ja jätta rahuldamata hagejate selle nõude osas, et Euroopa Kohus kohustaks komisjoni tegema mingit konkreetset otsust.

12. Tühistamisnõuete osas tuleb märkida, et komisjon koostas ja edastas oma 22. märtsi 1984. aasta kirjad hagejatele viimaste taotlusel "otsuse" vormis. Lisaks on nendel kirjadel otsuse sisu ja tagajärjed, kuivõrd nendega lõpetati menetlus, need sisaldavad hinnangut vaidlusalustele lepingutele ja nendega välistati hagejate võimalus algatada uus uurimine ilma uusi tõendeid esitamata. Puudub vajadus otsustada, kas menetlusse astujal on õigus esitada vastuväidet vastuvõetavuse suhtes, sest eespool esitatud tähelepanekud on piisavad otsustamiseks, et komisjoni 22. märtsi 1984. aasta kirjade näol on tegemist hagejatele adresseeritud otsustega asutamislepingu artikli 173 teise lõigu tähenduses. Seega tuleb taolised vastuvõetavuse suhtes esitatud vastuväited tagasi lükata.

13. Küll aga on hagrid vastuvõetamatud niivõrd, kui nendega nõutakse, et Euroopa Kohus kohustaks komisjoni võtma teatud meedet vaidlustatud meetme asendamiseks, sest Euroopa Kohtul puudub pädevus taolise kohustuse kehtestamiseks artikli 173 alusel algatatud menetluses, mille eesmärk on otsuse õiguspärasuse hindamine.

II – Põhiküsimus

14. Hagejate väited puudutavad haldusmenetlust, komisjoni hinnangut vaidlusalustele lepingutele ja komisjoni otsuste põhjendatust.

A – Haldusmenetlus

15. Hagejad väidavad eelkõige seda, et neid kui määruse nr 17/62 artikli 3 lõike 2 alusel taotlused esitanud isikuid ei kaasatud piisaval määral menetlusse, mille käigus komisjon uuris vaidlusaluseid lepinguid.

16. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest ilmneb, et komisjon edastas hagejatele koopiad oma 19. mai 1982. aasta vastuväiteteatisest (välja arvatud need lõigud, mis Philip Morris'e ja Rembrandt'i hinnangul sisaldasid ärisaladusi), milles ta teatas, et 1981. aasta lepingud on vastuolus asutamislepingu artiklitega 85 ja 86. Samuti oli hagejatel võimalik esitada omapoolsed märkused Philip Morris'e ja Rembrandt'i poolt komisjoni vastuväiteteatisele edastatud vastuste kohta ning nad osalesid 5.–7. oktoobril 1982 toimunud äraakuulamisel. Hagejatele edastati selle äraakuulamise protokollid koopiad ja neil oli võimalik kommenteerida lisamärkusi, mille Philip Morris pärast äraakuulamist kirjalikult oli edastanud.

17. 1983. aasta mais teavitas komisjon hagejaid sellest, et Philip Morris ja Rembrandt olid teinud 1981. aasta lepingutes mitmeid muudatusi. Seejärel leidis aset komisjoni ja hagejate vaheline kirj vahetus ning toimusid hagejate ja komisjoni kohtumised. Pärast seda, kui Philip Morris ja Rembrandt olid lõpuks otsustanud asendada 1981. aasta lepingud uute, 1984. aasta lepingutega, teatati hagejatele komisjoni 25. juuli 1963. aasta määruse nr 99/63/EMÜ, mis käsitleb nõukogu määruse nr 17/62 artikli 19 lõigetes 1 ja 2 ettenähtud äraakuulamisi (EÜT 127, 20.8.1963, lk 2268), artikli 6 alusel 16. detsembri 1983. aasta kirjades, et komisjoni hinnangul ei olnud enam alust nende taotluste rahuldamiseks, ja hagejatele anti võimalus esitada võimalikud lisamärkused. Seega teavitati hagejaid uute lepingute sisust ning Philip Morris'e ja Rembrandt'i poolt enesele võetud kohustustest. Komisjon võttis vaidlusalused otsused vastu alles pärast seda, kui hagejad olid esitanud oma märkused uute lepingute ning Philip Morris'e ja Rembrandt'i võetud kohustuste kohta.

18. Hagejad möönavad, et nad olid komisjoni uurimisse aktiivselt kaasatud kuni läbirääkimisteni, mille käigus käsitleti esialgsetesse lepingutesse sisse viidavaid muudatusi, ent väidavad, et jättes neile edastamata teatud dokumendid ja dokumentide osad, omistas komisjon "ärisaladuse" mõistele liiga laia tõlgenduse. Samuti väidavad hagejad, et neid oleks tulnud lubada neis läbirääkimistes osaleda või siis vähemalt oleks neile tulnud saata vastavate kohtumiste protokollid ja seega hoida neid läbirääkimiste arenguga kursis. Hagejad süüdistavad komisjoni nende asjaolude osas menetlusreeglite rikkumises, mille tulemusena kahjustati hagejate kaitseõigust, nagu see on määratletud Euroopa Kohtu praktikas.

19. Kohtuotsused, millele hagejad tuginevad, puudutavad selliste äriühingute kaitseõigust, mille osas komisjon viib läbi uurimist. Samas ei ole sellise uurimise näol tegemist asjaomaste äriühingute vahelise võistleva menetlusega (*procédure contradictoire*);

tegemist on menetlusega, mille algatab komisjon kas omaenda algatusel või vastava taotluse alusel selleks, et täita oma ülesannet, mis seisneb konkurentsieeskirjade täitmise tagamises. Eeltoodust tuleneb, et uurimise objektiks olevad äriühingud ja määruse nr 17/62 artikli 3 alusel taotluse esitanud äriühingud, kes on tõendanud oma õiguspärast huvi väidetava rikkumise lõpetamise suhtes, ei ole samasuguses menetluslikus olukorras ja viimati nimetatud äriühingud ei saa tugineda kaitseõigusele hagejate poolt osutatud kohtuotsustes määratletud tähenduses.

20. Näiteks 28. märtsi 1985. aasta otsusest (kohtuasi 298/83: CICCE v. komisjon, EKL 1985, lk 1105) ilmneb selgelt, et kaebuse esitajale tuleb anda võimalus kaitsta oma õigustatud huve haldusmenetluse käigus, ja komisjon peab arvesse võtma kõiki faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, millele kaebuse esitaja komisjoni tähelepanu juhtinud on. Samas ei ole kaebuse esitaja menetluslikud õigused sama laialdased kui komisjoni uurimise objektiks oleva äriühingu kaitseõigus. Igal juhul ei või kaebuse esitaja õigused olla nii ulatuslikud, et nendega riivatakse uurimise objektiks oleva äriühingu kaitseõigust.

21. Oma 24. juuni 1986. aasta otsuses (kohtuasi Akzo Chemie BV ja Akzo Chemie UK Ltd v. komisjon, EKL 1986, lk 1965) märkis Euroopa Kohus, et asutamislepingu artiklis 214 ja määruse nr 17/62 artikli 20 lõikes 2 sätestatud ametisladuse hoidmise kohustus on kaebuse esitajate osas leebem ja et komisjon võib kaebuse esitajatele edastada teatavat ametisladusega hõlmatud teavet tingimusel, et sellise teabe edastamine on vajalik komisjoni uurimise nõuetekohaseks läbiviimiseks. Samas rõhutas Euroopa Kohus selles otsuses, et ühelgi juhul ei või kaebuse esitajale edastada ärisaladusi sisaldavaid dokumente, ja määratles tingimused, mille kohaselt uurimise objektiks olev äriühing võib selliste dokumentide avalikustamist takistada.

22. Hagejad ei ole käesoleval juhul tõendanud, et komisjon jättis neile edastamata dokumendid, mida tal oleks olnud võimalik ärisaladusi avalikustamata edastada. Seega tuleb haldusmenetlusega seotud väite esimene osa tagasi lükata.

23. Seoses väitega, mis puudutab esialgsete lepingute muutmise osas Philip Morris'e ja Rembrandt'i ning komisjoni vahel peetud läbirääkimisi, tuleks meenutada, et haldusmenetluses on muu hulgas ette nähtud asjaomaste äriühingute võimalus viia kaebuse objektiks olev leping või tegevuspraktika kooskõlla asutamislepingus sätestatud nõuetega. Et sellist võimalust oleks võimalik realselt kasutada, peab äriühingutel ja komisjonil olema võimalik pidada konfidentsiaalseid läbirääkimisi, et teha kindlaks, milliste muudatustega on võimalik komisjoni vastuväidete põhjus kõrvaldada.

24. See õigus satuks ohtu, kui läbirääkimistel peaksid osalema ka kaebuse esitajad või kui kaebuse esitajaid tuleks teavitada läbirääkimiste käigust, et neil oleks võimalik esitada omapoolseid märkusi läbirääkimiste ühe või teise osapoole ettepanekute kohta. Kaebuse esitajate õigustatud huvid on täielikult kaitstud, kui neid teavitatakse läbirääkimiste tulemustest, mille põhjal komisjon teeb ettepaneku menetlus lõpetada. Hagejatele edastati kogu asjakohane teave komisjoni poolt neile määruse nr 99/63/EMÜ artikli 6 kohaselt saadetud kirjadega. Seega tuleb ka haldusmenetlusega seotud väite teine osa tagasi lükata.

25. Hagejad väidavad veel, et Philip Morris' e ja komisjoni vahelistes läbirääkimistes avaldati komisjonile survet, iseäranis komisjoni ühe endise liikme poolt. Siinkohal piisab märkimisest, et hagejad ei ole selle väite toetuseks esitanud ühtki tõendit.

26. Lõpuks väidavad hagejad, et komisjon lisas vaidlusalustele otsustele uusi argumente, mis ei sisaldunud määruse nr 99/63/EMÜ artikli 6 alusel saadetud kirjades ja mille kohta hagejatel ei olnud võimalik eelnevalt omapoolseid märkusi esitada.

27. Ka see väide tuleb tagasi lükata. Hagejatel kui kaebuse esitajatel oli võimalus teha teatavaks oma seisukoht nimetatud kirjades esitatud argumentide kohta. Asjaolust, et hagejate märkuste tõttu otsustas komisjon asja täiendavalt uurida ja et komisjon pidas seetõttu kohaseks lisada oma lõplikele otsustele lisaargumente, ei tulenenud komisjoni kohustust enne oma otsuste vastuvõtmist kaebuse esitajad uuesti ära kuulata.

28. Kõikidest eeltoodud asjaoludest tuleneb, et haldusmenetlust puudutav väide tuleb tervikuna tagasi lükata, kuna see on alusetu.

B – Komisjoni hinnang vaidlusalustele lepingutele

29. Hagejad väidavad, et komisjon kohaldas asutamislepingu artikleid 85 ja 86 vaidlusalustes otsustes ebaõigesti ja tegi ilmse vea, asudes seisukohale, et Philip Morris' e ja Rembrandt' i poolt võetud kohustused on piisavad nimetatud artiklite rikkumise vältimiseks.

30. Kõigepealt tuleb juhtida tähelepanu sellele, et vaidlusalused otsused puudutavad ainult 1984. aasta lepinguid, mitte aga 1981. aasta lepinguid, mis omavad tähtsust ainult niivõrd, kui neist ilmnevad lepinguosaliste esialgsed kavatsused. Põhiküsimus on käesolevates kohtuasjades, kas ja millistel asjaoludel võib konkureerivas äriühingus vähemusosaluse omandamise näol olla tegemist asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rikkumisega.

31. Kuna Rothmans International' i aktsiate omandamises lepiti kokku lepingutes, mille osapoolteks oleval äriühingud on pärast nende lepingute jõustumist jäänud iseseisvaks, tuleb antud küsimust uurida kõigepealt artikli 85 sätetest lähtuvalt.

Artikli 85 kohaldamine

32. Hagejad väidavad ennekõike seda, et kui äriühing omandab konkureeriva äriühingu aktsiakapitalis olulise osaluse, isegi kui tegemist on vähemusosalusega, tuleb eeldada, et selline tehing avaldab konkurentsile piiravat mõju. Sellise osaluse omandamine mõjutab paratamatult asjaomaste äriühingute ärialast käitumist, iseäranis loiul ja äärmiselt oligopoolsel turul, nagu seda on sigaretiturg, kus ühe äriühingu turuosa igasugune suurenemine saab toimuda ainult tema konkurentide arvelt. Kahe kõige suurema sigaretiturul tegutseva äriühingu vahel sidemete loomine lõhub konkurentsitasakaalu.

33. Hagejad väidavad, et kõnealune tehing mitte ainult ei piiranud konkurentsi, vaid oligi sõlmitud konkurentsi piiramise eesmärgil. See kavatsus ilmneb selgelt kõnealuste lepingute ja esialgsete 1981. aasta lepingute vahelisest seosest, kuna viimati nimetatud lepingutes nähti ette lepinguosaliste vaheline ärialane koostöö. Just esialgsete lepingute

alusel saadud õiguste kaudu oli Philip Morris'el võimalik omandada otsene osalus Rothmans International'is ning miski ei viita sellele, et lepinguosalistes oleksid ärialase koostöö kavatsusest loobunud, arvestades eriti asjaolu, et Philip Morris'e poolt osaluse eest makstud hind jäi samaks. Lisaks kinnitab Philip Morris'e ja Rothmans International'i kavatsust teha ühenduse turul koostööd asjaolu, et need äriühingud on sõlminud lepingud koostöö kohta Indoneesias, Malaisias ja Filipiinidel.

34. Samuti väidavad hagejad, et kõnealuste lepingute konkurentsi piiravat mõju ja sellekohast eesmärki kinnitavad sätted, millega nähti ette teise lepinguosalise ostueesõigus puhuks, kui üks lepinguosalistest otsustab võõrandada oma osaluse Rothmans International'is. Nende sätete eesmärk on säilitada Philip Morris'e võimalus omandada Rothmans International'i üle valitsev mõju ja neist sätetest ilmneb, et osaluse omandamine Philip Morris'e poolt ei olnud pelgalt passiivne investering. Asjaolu, et nende sätetega antud õiguste teostamine oleks vastuolus artikliga 85, on iseenesest piisav otsustamiseks, et kõnealuste lepingute eesmärk on piirata konkurentsi.

35. Lõpuks väidavad hagejad, et komisjoni poolt nõutud kohustustest ei piisa mingil juhul selleks, et kõrvaldada kõnealuste lepingute konkurentsi piirav olemus. Esiteks ei välista Rothmans International'i praegust juhtimist puudutavad kohustused mitteametliku mõju avaldamist Philip Morris'e poolt, kuna Philip Morris on Rothmans International'i üks suuraksionäre. Lisaks on kohustus eraldada Philip Morris'e ja Rothmans International'i huvid juhul, kui Philip Morris otsustab teostada oma eelisostuõigust, seotud artikli 85 rikkumisele järgneva ajaga. Veelgi enam – see kohustus poleks kohaldatav juhul, kui Philip Morris omandaks tegeliku valitseva mõju Rothmans International'i üle seoses tehinguga, mille tulemusena Rembrandt'i osalus müüakse vähemalt kümnele ostjale, kes on sõltumatud üksteisest ja Philip Morris'est.

36. Tuleb meenutada, et asutamislepingu artikkel 85 keelab sellised kokkulepped, mille eesmärk või tagajärg seisneb ühisturul konkurentsi ärahoidmises, piiramises või moonutamises.

37. Ehkki tehingu näol, mille tulemusena äriühing omandab osaluse oma konkurendiks oleva äriühingu aktsiakapitalis, ei ole iseenesest tegemist konkurentsi piiramisega, võib selline omandamistehing sellegipoolest olla vahendiks, millega mõjutatakse asjaomaste äriühingute ärialast käitumist eesmärgiga piirata või moonutada konkurentsi sellel turul, kus need äriühingud tegutsevad.

38. Eriti on sellise olukorraga tegemist siis, kui investeeriv äriühing omandab osaluse omandamise või lepingu lisatingimuste kaudu teise äriühingu ärialase käitumise üle juriidilise või faktilise valitseva mõju või kui leping näeb ette asjaomaste äriühingute vahelise ärialase koostöö või loob struktuuri, mida selliseks koostööks tõenäoliselt kasutatakse.

39. Samuti võib sellise olukorraga olla tegemist juhul, kui leping annab investeerivale äriühingule võimaluse tugevdada oma positsiooni hilisemas etapis ja omandada tegelik valitsev mõju teise äriühingu üle. Lisaks lepingu vahetutele tagajärgedele tuleb arvesse võtta ka potentsiaalseid tagajärgi ja võimalust, et leping võib olla teatud pikaajalise plaani üks osa.

40. Lõpuks tuleb iga lepingut hinnata selle majanduslikus kontekstis, iseäranis asjaomase turu olukorra kontekstis. Lisaks tuleb märkida, et kui asjaomaste äriühingute näol on tegemist rahvusvaheliste kontsernidega, mille äritegevus on ülemaailmse ulatusega, siis ei saa jätta tähelepanuta nende äriühingute vahelisi seoseid väljaspool ühendust. Eriti tuleb arvesse võtta võimalust, et antud lepingu näol võib olla tegemist asjaomaste äriühingute vahelise ülemaailmse koostöö poliitika ühe osaga.

41. Kõiki eespool kirjeldatud asjaolusid arvestades tuleb teha kindlaks, kas 1984. aasta lepingute hindamisel otsustas komisjon vääralt, et nende lepingute konkurentsi piirav eesmärk või tagajärg ei ole tõendatud.

42. Sigaretiturul olukorra osas märkis komisjon 1981. aasta lepinguid puudutavas vastuväiteteatises, et mahtude kasv oli sel turul aastatel 1976–1980 (komisjoni poolt uuritud ajavahemik) peatunud. Lisaks märkis komisjon, et ühenduse turgu valitsesid sel ajavahemikul kuus kontserni, muu hulgas käesoleva kohtuasja hagejad ja menetlusse astujad. Erandiks olid Prantsusmaa ja Itaalia turud, kus turguvalitsevas seisundis olid riigimonopolid.

43. Komisjon on seisukohal, et loiul ja oligopoolsel sigaretiturul, kus puudub reaalne konkurents hindade ja teadusuuringute osas, on reklaam ja äriühingute omandamise tehingud peamised turuosa suurendamise vahendid. Kuna seda turgu valitsevad suured äriühingud, mille käsutuses on märkimisväärsed ressursid ja tehnilised eriteadmised, ning kuna reklaam on sel turul olulise tähtsusega, on uutel äriühingutel äärmiselt raske turule tulla.

44. Komisjoni kirjeldatud turusituatsioonis, mida teised menetlusosalised ei ole kuigivõrd vaidlustanud, on igal oma turuosa suurendada soovival äriühingul tugev kiusatus omandada valitsev mõju oma konkurendi üle niipea, kui selleks tekib võimalus. Sellises olukorras on igal ülevõtukatsel ja kahe või enama turguvalitseva äriühingu vahelist koostööd edendaval lepingul tõenäoliselt konkurentsi piirav mõju.

45. Sellises turusituatsioonis peab komisjon ilmutama erilist valvsust. Iseäranis peab komisjon hindama, kas leping, mis esmapilgul hõlmab vaid passiivse investeeringu tegemist konkureeriva äriühingu aktsiakapitali, pole mitte tegelikult sõlmitud selleks, et konkureeriv äriühing mõnes hilisemas etapis üle võtta või et luua turu jagamise eesmärgil lepinguosaliste vahel teatav koostööstruktuur. Et aga komisjon saaks otsustada, et tegemist on artikli 85 rikkumisega, peab ta suutma tõendada, et kõnealuse lepingu eesmärk või tagajärg seisneb asjaomaste äriühingu konkurentsikäitumise mõjutamises antud turul.

46. Sellega seoses tuleb märkida, et 1984. aasta lepingud ning Philip Morris'e ja Rembrandt'i poolt komisjoni ees võetud kohustused välistavad Philip Morris'e võimaluse nimetada oma esindajaid Rothmans International'i juhatusse või muudesse juhtorganitesse ning et nendest lepingutest ja kohustustest tulenevalt on Philip Morris'e osalus Rothmans International'is väiksem sellest osalusest, mis tagab 25% hääleõigustest. Samas vastab Rembrandt'i osalus 43,6%-le hääleõigustest. Et ülejäänud hääleõigused on jagatud mitmete aktsionäride vahel ja kuna Rembrandt on Rothmans International'i juhtkonnas

esindatud, siis on Rembrandt'il võimalik jätkuvalt otsustada Rothmans International'i tegevuspoliitika üle sigaretiturul.

47. Erinevalt 1981. aasta lepingutest ei sisalda 1984. aasta lepingud ühtki sätet ärialase koostöö kohta ega näe ette ühtki Philip Morris'e ja Rothmans International'i vahelise ärialase koostöö aluseks olevat struktuuri. Lisaks on nimetatud äriühingud neis lepingutes võtnud enesele kohustuse mitte vahetada teavet, mis võiks mõjutada nende konkurentsikäitumist. Arvestamata esialgu sätteid, mis reguleerivad lepinguosaliste käitumist juhul, kui üks neist otsustab võõrandada oma osaluse Rothmans International'is, mida käsitletakse edaspidi, ei saa 1984. aasta lepingute põhjal järeldada, arvestades ka lepinguosaliste poolt komisjoni ees võetud kohustusi, et nende lepingute eesmärk või tagajärg seisneb ühe lepinguosalise poolt teise lepinguosalise konkurentsikäitumise mõjutamise võimaldamises.

48. Siiski tuleb veel uurida, kas Philip Morris'e osalus Rothmans International'is kohustab asjaomaseid äriühinguid arvestama oma tegevuspoliitika kujundamisel teise lepinguosalise huve, nagu väidavad hagejad.

49. Komisjon väidab, et Rembrandt'i huvi on endiselt teenida võimalikult suurt tulu oma investeeringust Rothmans International'is ning et tänu oma hääleõigustele ja asjaolule, et tal on traditsioonilised juhtimisalased seosed Rothmans International'iga, on Rembrandt'il tegelikkuses võimalik mõjutada Rothmans International'i tegevuspoliitikat Philip Morris'e huve arvestamata. Ehkki Philip Morris'el on piisavalt hääleõigusi, et blokeerida teatud erakorralisi otsuseid, on see võimalus liiga teoreetiline otsustamiseks, et tegemist on reaalse ohuga, mis võiks mõjutada Rembrandt'i tegevust Rothmans International'i juhtimisel. Samuti ei ole põhjust arvata, et Rothmans International'i juhtkond ja töötajad ei ole huvitatud selle äriühingu võimalikult suurest kasumlikkusest.

50. Ehkki Philip Morris, osaledes Rothmans International'i kasumis, on huvitatud nimetatud äriühingu edust, peab tema esmane eesmärk komisjoni hinnangul seisnema tema enda kontserni äriühingute turuosa ja käibe suurendamises. Seega on Philip Morris olulisel määral huvitatud Rothmans International'i turuosa suurenemise piiramises omaenda tootmis- ja kaubanduspoliitiliste meetmete abil. Seetõttu on komisjon seisukohal, et Rothmans International'is vähemusosaluse omandamine Philip Morris'e poolt iseenesest ei muuda konkurentsiolukorda ühenduse sigaretiturul.

51. Euroopa Kohtule ei ole esitatud mingeid tõendeid, mis kummutaksid eeltoodud komisjoni hinnangu. Täpsemalt – puuduvad tõendid, mille põhjal saaks järeldada, et osaluse omandamisega kaasneb turu jagamine, kuna Philip Morris'el oleks võimalik oma turuosa kaotamata võimalik keskenduda ühele konkreetsele turusektorile, võimaldades nii Rothmans International'il laiendada oma tegevust mõnes teises turusektoris.

52. Samuti puuduvad piisavad tõendid, mis toetaksid järeldust, et Philip Morris ja Rothmans International teevad väljaspool ühenduse turgu koostööd viisil, mis mõjutaks nende suhet ühenduse turul. Hagejad väidavad ainult seda, et selline koostöö toimub maailmas teatud turgudel. Menetlusse astujad täpsustavad, et see koostöö puudutab ainult lepinguid, mis reguleerivad teisele lepinguosalisele kuuluvate teatud kaubamärkide kasutamist ja mille näol menetlusse astujate väitel on tegemist kõnealuses

majandussektoris täiesti tavapärase tegevuspraktikaga, millest tegelikult lähtuvad ka hagejad. Neid asjaolusid arvestades ei saa järeldada, et kõnealused lepingud moodustavad ühe osa sigarettide maailmaturul rahvusvaheliste kontsernide vahelise ülemaailmse koostöö poliitikast.

53. Asjaolu, et vaidlusalused lepingud sisaldavad sätteid, mis reguleerivad emma-kumma lepinguosalise poolt talle Rothmans International'is kuuluva aktsiaosaluse müümist, ja et need sätted näevad ette võimaluse, mis võiks olla vastuolus artikliga 85, kui muud asjaolud jäävad muutumatuks, ei ole iseenesest piisav otsustamiseks, et nende lepingute eesmärk seisneb konkurentsi piiramises. On tõsi, et 1984. aasta lepingud asendavad lepinguid, milles nähti ette ühine valitsev mõju Rothmans Holdings'i üle, millel omakorda oli tegelik valitsev mõju Rothmans International'i tegevuspoliitika üle, ja et selle asendamise tulemusena Philip Morris'e poolt makstud hind ei vähenenud, ent silmas tuleb pidada asjaolu, et Philip Morris säilitas muud hüved, eelkõige võimaluse takistada Rothmans International'i üle valitseva mõju omandamist konkurentide poolt, ja et Philip Morris saavutas Rothmans International'i kasumiosa märkimisväärse suurenemise. Ehkki vaidlusaluste lepingute taustast ilmneb, et Philip Morris pidas silmas passiivsest investeringust märksa kaugemaleulatuvat tehingut, ei võimalda puhtalt hüpoteetilisele olukorrale viitavad lepingusätted järeldada, et vähemusosaluse omandamise näol oli tegemist esimese etapiga plaanist, mille kohaselt Philip Morris pidi omandama valitseva mõju Rothmans International'i üle.

54. Sellegipoolest tuleb uurida, kas need sätted põhjustavad vahetult konkurentsi piiramist ja kas komisjon võttis piisaval määral arvesse nende sätete potentsiaalseid tagajärgi.

55. Komisjoni arvates ei avalda kõnealused sätted mingit vahetut mõju lepinguosaliste konkurentsikäitumisele. Kui Rembrandt peaks mingil ajahetkel otsustama võõrandada oma osaluse Rothmans International'is, on kõigiti tema huvides suurendada oma investeringu väärtust, tagades Rothmans International'i tõhusa konkureerimise. Philip Morris'e huvides on aga vähendada hinda, mida Rembrandt võiks saada talle Rothmans International'is kuuluvate aktsiate eest, ja seega ei ole tal põhjust piirata oma jõupingutusi täiendava turuosa saavutamiseks. Ka võimalus, et Rothmans International'i töötajad võetakse hiljem tööle Philip Morris'e ettevõtetesse, tõenäoliselt motiveerib neid töötajaid oma kutseoskusi parimal viisil rakendama. Samuti on komisjon seisukohal, et Philip Morris'e võimalus takistada Rembrandt'i talle Rothmans International'is kuuluvate aktsiate võõrandamisel ei kujuta endast reaalset ohtu, mis võiks mõjutada Rembrandt'i ja Rothmans International'i tavapärast juhtimist.

56. Euroopa Kohtule ei ole esitatud tõendeid, mille põhjal võiks otsustada, et komisjoni hinnang oli väär. Samuti ei saa asjaolu, et kõnealused sätted tekitavad takistusi Rothmans International'i aktsiakapitalis osaluse omandamisele kolmandate äriühingute poolt, pidada sigarettiturul konkurentsi ilmseks piiramiseks artikli 85 tähenduses. Esiteks – nagu väitsid menetluse astujad – on sellised sätted põhjendatud lepinguosaliste õigustatud huviga kaitsta oma olulist investeringut. Teiseks, arvestades käesoleva kohtuasja asjaolusid, ei saa konkurentsi piiramiseks automaatselt pidada asjaolu, et Philip Morris'el, mis ise ei saavutanud valitsevat mõju Rothmans International'i üle, on nüüd võimalik takistada konkureerivaid äriühinguid valitsevat mõju omandamast.

57. Seoses kõnealuste sätete potentsiaalsete tagajärgedega tuleb märkida, et komisjon on ilmselgelt võtnud meetmeid asutamislepingu artikliga 85 vastuolus olevate tagajärgede välistamiseks. Philip Morris on võtnud enesele kohustuse teavitada komisjoni kõikidest lepingute muudatustest ja täiendustest, aga ka kohustuse teatada komisjonile 48 tunni jooksul, kui ta suurendab oma osalust Rothmans International'is või kui ta omandab mis tahes muul viisil 25% või enam kõikidest hääleõigustest Rothmans International'is. Lisaks on Philip Morris kohustunud pärast nimetatud teate edastamist komisjoni vastava nõudmise korral tagama Rothmans International'i ja omaenda huvide eraldamise ühenduse sigaretiturul, et säilitada status quo kolme kuu jooksul, mille jooksul komisjon võib uut olukorda asutamislepingu artiklite 85 ja 86 aspektist hinnata.

58. Põhjendatuks tuleb pidada hagejate väidet, et need kohustused ei kohaldu juhul, kui Philip Morris omandab tegeliku valitseva mõju Rothmans International'i üle nii, et tema hääleõigused seejuures ei suurene, iseäranis juhul, kui Rembrandt võõrandab oma aktsiad vähemalt kümnele sõltumatule ostjale. Sellisel juhul (mis tundub olevat kõige ebatõenäolisem hüpotees seoses Rembrandt'i osaluse võõrandamisega ja mille eelduseks on, et Philip Morris ei ole teostanud oma õigusi kõnealuste sätete alusel) oleks Philip Morris'e mõju Rothmans International'i üle äärmiselt napp, kuna tal ei oleks võimalik takistada hääleõiguste edasist koondumist mõne teise äriühingu kätte. Seega tuleb otsustada, et Philip Morris'e ja Rembrandt'i poolt võetud kohustuste abil on komisjon tugevdanud oma üldist järelevalve- ja kontrollimispädevust viisil, millega välistatakse kõnealuste lepingute sätete, mis reguleerivad lepinguosalistele Rothmans International'is kuuluvate aktsiate hilisemat võõrandamist, vastuolu artikliga 85.

59. Niisiis ei ole vaidlusalustele lepingusätetele komisjoni poolt antud hinnangut puudutavate hagejate väidete uurimisel tõendamist leidnud, et komisjoni hinnang, mille kohaselt neist sätetest ei ilmnenu konkurentsi piiramise eesmärki ega tagajärke, oleks olnud väär.

60. Hagejad väidavad sellegipoolest, et isegi juhul, kui vaidlusaluste lepingute erinevaid elemente ei saa eraldi vaadelduna pidada artikli 85 lõikega 1 vastuolus olevaks, tuleb ikkagi hinnata, kas nende sätete koosmõjust tulenevad konkurentsi piiravad tagajärjed.

61. Kõnealuseid lepinguid tuleb tõepoolest hinnata terviklikult. Hagejad ei väida, et komisjon ei ole sellist hindamist läbi viinud, ent vaidlustavad järelduse, millele komisjon hindamise tulemusena jõudis.

62. Selline hindamine hõlmab keerukaid majandusküsimusi, ning tuleb meenutada, et oma 11. juuli 1985. aasta otsuses (kohtuasi 42/84: Remia v .komisjon, EKL 1985, lk 2566) märkis Euroopa Kohus, et ehkki reeglina on tema ülesanne põhjalikult uurida, kas kõik artikli 85 lõike 1 kohaldamiseks vajalikud tingimused on täidetud, peab taoliste komisjonipoolsete hinnangute uurimine Euroopa Kohtu poolt piirduma kontrollimisega, kas menetlusnorme ja põhjendamisreegleid on järgitud, asjaolud on täpselt kindlaks tehtud ning kas ei ole tehtud ühtki ilmset kaalutusviga ega võimu kuritarvitatud.

63. Euroopa Kohtu hinnangul ei ilmne talle esitatud tõenditest ühtki ilmset viga, arvestades vaidlusaluste otsuste vastuvõtmise ajal eksisteerinud asjaolusid. Seoses vaidlusaluste otsuste potentsiaalsete tagajärgede hindamisega tuleb rõhutada, et komisjon

on väljendanud oma kavatsust jälgida hoolikalt kõiki muutusi lepinguosaliste vahelises konkurentsiolekorras, ja et lisaks sellele võivad hagejad igal ajal nõuda lepingute täiendavat kontrollimist pärast seda, kui nad on esitanud uusi tõendeid.

64. Seega ei saa toetada väidet, mis on rajatud kõnealuste lepingute kui terviku ebaõigele hindamisele. Niisiis tuleb artikli 85 kohaldamist puudutav väide tagasi lükata.

Artikli 86 kohaldamine

65. Arvestades eespool tehtud järeldusi, puudub seoses asutamislepingu artikli 86 kohaldamise küsimusega vajadus uurida, mil määral kuulub Rothmans International'ile ühenduse turu olulisel osal valitsev seisund. Sellise seisundi kuritarvitamisega saab tegemist olla ainult siis, kui teatud osalus annab ühele äriühingule tegeliku valitseva mõju teise äriühingu üle või vähemalt teatava mõju teise äriühingu tegevuspoliitika üle. Artikli 85 kohaldamise küsimuse käsitlestest ilmneb, et 1984. aasta lepingute taoline mõju ei ole tõendamist leidnud. Seega tuleb ka artiklil 86 rajanev väide tagasi lükata.

C – Vaidlusaluste otsuste põhjendused

66. Hagejad väidavad, et vaidlusalused otsused on kehtetud, kuna komisjon ei ole neis täpselt ära näidanud, kuidas ta oma järelduseni jõudis. Hagejad lisavad, et need otsused on oluliselt kaugemaleulatuvad kui komisjoni varasemad otsused ja et neis on sätestatud uued põhimõtted, mistõttu oli komisjon kohustatud oma otsuste aluseks olevaid põhjuseid täielikult ja ammendavalt selgitama.

67. Lisaks on hagejad väitnud, et ennekõike oli komisjon kohustatud täielikult ja ammendavalt põhjendama oma otsuseid 1984. aasta lepingute nende sätete osas, mis võeti üle 1981. aasta lepingutest, kuna komisjon muutis vaidlusalustes otsustes oma varasemat seisukohta 1981. aasta lepingute suhtes, mida ta väljendas oma vastuväiteteatises.

68. Lõpuks väidavad hagejad, et ehkki vaidlusalused otsused sisaldasid uusi argumente, mis ei sisaldunud määruse nr 99/63/EMÜ artikli 6 alusel saadetud kirjades, ei vastatud nende argumentidega hagejate poolt nendele kirjadele vastuseks esitatud märkustele.

69. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt sõltub asutamislepingu artiklis 190 ette nähtud põhjendamise kohustus asjaomase meetme olemusest ja selle meetme võtmise aluseks olevatest asjaoludest.

70. Meetme puhul, millega jäetakse rahuldamata määruse nr 17/62 artikli 3 alusel esitatud taotlus, piisab sellest, kui komisjon toob välja need põhjused, mille tõttu ta ei pidanud võimalikuks otsustada, et konkurentsieeskirju on rikutud. Komisjon ei ole kohustatud selgitama võimalikke erinevusi võrreldes vastuväiteteatisega, sest selle teatise näol on tegemist ettevalmistava dokumendiga, mis sisaldab olemuslikult puhtalt esialgseid hinnanguid, mille eesmärk ei ole määratleda asjaomaste äriühingute suhtes alगतatava haldusmenetluse ulatust.

71. On õige, et oma 26. novembri 1975. aasta otsuses (kohtuasi 73/74: Papiers Peints v. komisjon, EKL 1975, lk 1491) otsustas Euroopa Kohus, et kui otsuste tegemise

väljakujunenud praktikas on üks otsus varasematest otsustest märkimisväärselt kaugemaleulatuv, siis on komisjon kohustatud seda otsust üksikasjalikumalt põhjendama. Käesoleval juhul puudutavad vaidlusalused otsused seda liiki lepinguid, mida komisjoni varasemas halduspraktikas ei ole käsitletud; nendes otsustes ei sätestatud uusi põhimõtteid, vaid piirduti peajasjalikult kõnealuste lepingute eriomaduste hindamisega.

72. Seoses väitega, mis puudutab hagejate argumentidele väidetavat vastamatajätmist, tuleb meenutada, et oma 17. jaanuari 1984. aasta otsuses (liidetud kohtuasjad 43/82 ja 63/82: VBVB ja VBBB v. komisjon, EKL 1984, lk 19) rõhutas Euroopa Kohus, et ehkki komisjon on asutamislepingu artikli 190 alusel kohustatud esitama oma otsuse tegemist põhjendavad asjaolud ja otsuse vastuvõtmise aluseks olevad õiguslikud kaalutlused, ei pea komisjon selle artikli kohaselt käsitlema kõiki faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mida võidi haldusmenetluse käigus hinnata.

73. Seega piisas käesoleval juhul sellest, et komisjon viitas nendele asjaoludele ja õiguslikele kaalutlustele, millest tulenevalt ta ei pidanud võimalikuks otsustada, et 1984. aasta lepingute näol oli tegemist konkurentsieeskirjade rikkumisega. Eeltoodud arvestades tuleb vaidlusaluste otsuste põhjendusi pidada piisavateks.

74. Järelikult tuleb hagejate viimane argument tagasi lükata, mistõttu tuleb hagid tervikuna rahuldamata jätta.

Kohtukulud

75. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud. Kuna hagejad on kohtuvaidluse kaotanud, peavad nad solidaarselt tasuma kõik kohtukulud, sealhulgas menetlusse astujate kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

otsustab:

1) Jätta hagid rahuldamata.

2) Kohustada hagejaid solidaarselt tasuma kõik kohtukulud, sealhulgas menetlusse astujate kohtukulud.

Due

Rodríguez Iglesias

Koopmans

Bahlmann

Kakouris

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. novembril 1987. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Kuuenda koja esimees

P. Heim

O. Due